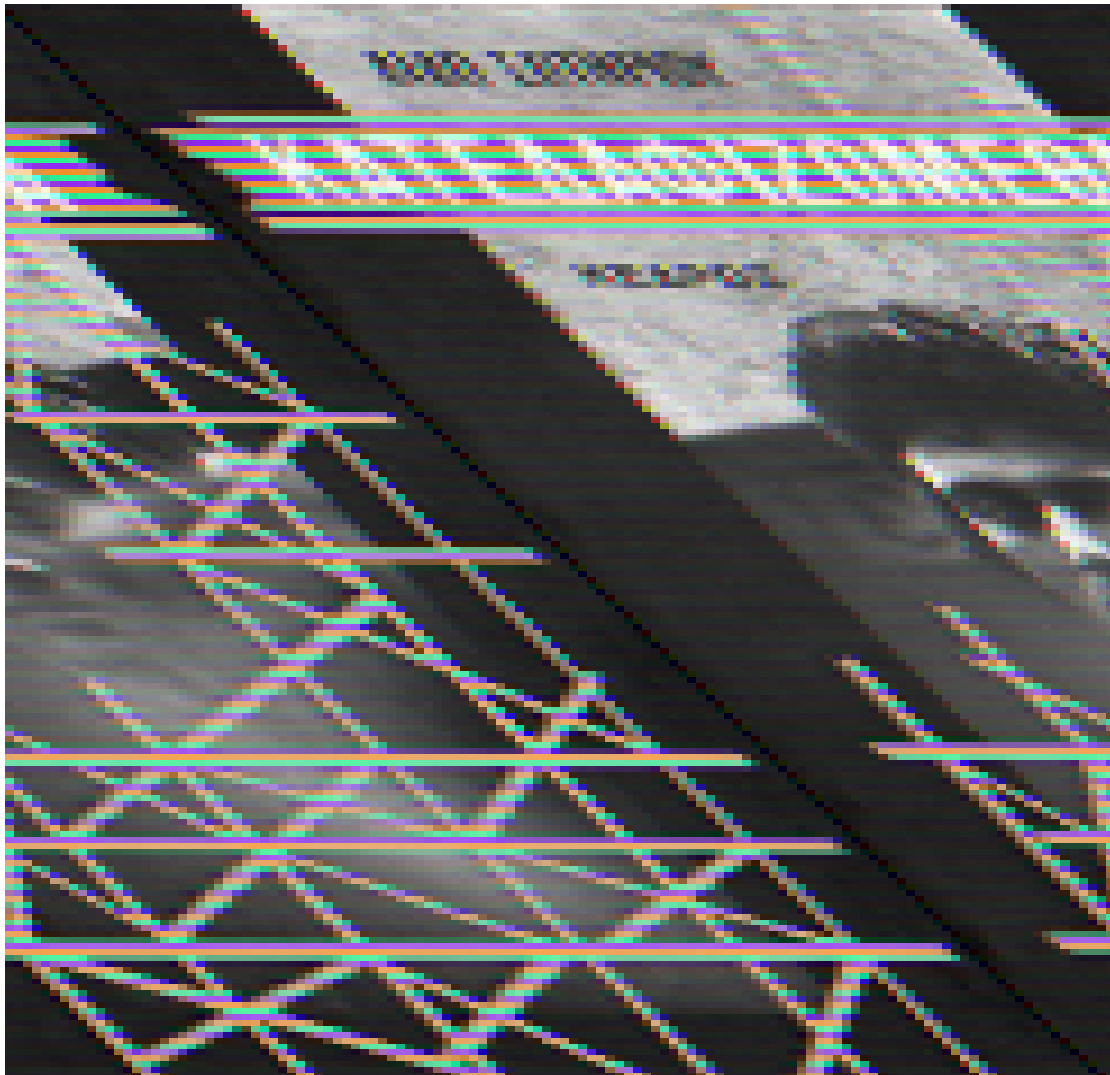

4^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΧΑΡΙΛΑΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κ. Μαρία Ναουμίδου
ΜΑΘΗΤΗΣ: Σάββας Φωτόπουλος - Β' 3

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
ΤΗΣ ΔΙΔΩΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ «ΚΑΤΕΔΑΦΙΖΟΜΕΘΑ»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2014-2015
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Περιεχόμενα	Σελίδα	2
• Παρουσίαση του βιβλίου (Περίληψη)		3
• Λεξιλόγιο		8
• Ιδέες που έκαναν εντύπωση		22

• Κοινωνικο - πολιτικό πλαίσιο	23
• Κριτική	24
• Το τέλος που επιθυμώ	25
• Βιογραφία Διδώς Σωτηρίου	26
• Φωτογραφικό υλικό	28

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ (Περίληψη)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ιστορία αρχίζει με τον Άρη, ο οποίος αποφεύγει την οικογενειακή συγκέντρωση και θυμάται άσχημες στιγμές από το παρελθόν. Δεν πηγαίνει στο σπίτι και γνωρίζει την Ελενίτσα. Αυτή η γνωριμία του θυμίζει το πρώτο του φλερτ, τη Μέλπω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Στη συνέχεια ο Άρης αποκτά δωμάτιο στη σοφίτα και επιθυμεί την κατεδάφιση του παλαιού σπιτιού. Μετά συγκρίνει τις θείες του μεταξύ τους και αναφέρεται στους θείους του και στον πατέρα του. Του έρχονται αναμνήσεις από τις παιδικές του φίλιες και τα δύσκολα της ζωής του, δίπλα στις θείες του. Μεγάλωσε χωρίς μητέρα και πατέρα. Αργότερα βρίσκει στο υπόγειο ένα μπαούλο με φωτογραφίες δικές του με τη μητέρα του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Βρίσκει δουλειά ως πλασιέ. Υπήρχαν κι άλλοι υποψήφιοι γι' αυτήν τη δουλειά. Ύστερα γιορτάζει με το φίλο του Μοσχόπουλο την πρόσληψή του. Αποκαλύπτει την επιθυμία του να σπουδάσει στο Πολυτεχνείο. Επισημαίνει την αγάπη του για τη λογοτεχνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Έπειτα θυμάται το θείο Αρίσταρχο, που δουλεύει στο Πρωτοδικείο. Τον έπαιρνε μαζί του στο δικαστήριο, για να παραδειγματίζεται από το κακό και να μην ακολουθήσει τον κομμουνισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η θεία Ιουλία υπογραμμίζει την άδικη συμπεριφορά των άλλων θείων σε βάρος του Άρη. Όλοι μαζί τον κατηγορούν, γιατί βρήκαν ένα σημειωματάριο με γυμνά σκίτσα και επαναστατικά ποιήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Επίσης ο Άρης διαβάζει για το Πολυτεχνείο και συνεχίζει να εργάζεται ως πλασιέ. Ακολουθεί η γνωριμία του με την Ελευθερία, πελάτισσά του στα είδη προικός. Στη συνέχεια αναφέρεται η συζήτηση με το φίλο του Μοσχόπουλο στη σοφίτα για τα επαγγελματικά και αισθηματικά τους και τις αναμνήσεις της φιλίας τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Μετά από αυτά ο ξάδερφός του Πέτρος του ζητάει βοήθεια για να μιλήσει στη μητέρα του. Η Ειρήνη, η κοπέλα του, είναι έγκυος. Ο Άρης τα λέει στη θεία του και αυτή τονίζει ότι δε θα επιτρέψει το μεταξύ τους γάμο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Στη συνέχεια της ιστορίας ο θείος Γιάννης Χερετάς, αδερφός της μητέρας του, τον στέλνει γράμμα από τη φυλακή. Είναι πολιτικός κρατούμενος και του αποκαλύπτει το θάνατο της μητέρας του. Είναι ο μόνος επιζήσας από την οικογένειά τους. Τον καλεί να τον επισκεφτεί στη φυλακή, αλλά ο Άρης αδιαφορεί, ενώ αρχίζει να ασχολείται με την ποίηση με κοινωνικο-πολιτικό περιεχόμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Μαθαίνει η υπόλοιπη οικογένεια για την εγκυμοσύνη της Ειρήνης. Ο Πέτρος εμφανίζεται ως θύμα. Ο θείος Πότης, αμερικανόφιλος έμπορος, προτείνεται από τον Πρωθυπουργό ως Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας, αλλά δεν υπουργοποιείται πέφτοντας θύμα της διαμάχης του Πρωθυπουργού και του πολιτικού του αντιπάλου Λεβαντή. Ο Πότης αλλάζει πολιτικό στρατόπεδο, ακολουθεί το Λεβαντή και εξακολουθεί να είναι αρεστός στους Αμερικανούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Ο Άρης συχνάζει στο μαγαζί του κυρ Κωνσταντή. Εκεί τον αναζητά η κυρά Μαρουσώ, η οποία τον είχε φιλοξενήσει στο παρελθόν για έξι μήνες μετά την απαίτηση του θείου του Ντίνου να φύγει από το σπίτι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Τελικά περνά στο Πολυτεχνείο από το Νυχτερινό Γυμνάσιο. Γιορτάζει την επιτυχία του με το Λάμπρο, το Σωκράτη και την Άννα, οι οποίοι, επίσης, πέρασαν στο Πολυτεχνείο. Ανακοινώνει την επιτυχία του στις θείες του και το όνειρό του να γκρεμιστεί το παλιό σπίτι, ώστε να χτιστεί πολυκατοικία. Οι θείες αρνούνται και τον προτρέπουν για τις σπουδές του να ζητήσει χρήματα από το θείο Πότη. Ο Άρης αρνείται και σκοπεύει να φροντίσει μόνος του για τις σπουδές του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Τελικά αναγκάζεται να ζητήσει χρήματα απ' το θείο Πότη, ο οποίος, όμως, επικαλείται οικονομικά προβλήματα και του δίνει 500 δραχμές. Ο Άρης δεν τα δέχεται αυτά τα χρήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Επιπλέον, αρχίζουν τα προβλήματα στη δουλειά του πλασιέ, γιατί ο κόσμος αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα. Αρχίζει να αμφισβητεί την αναγκαιότητα του να ανήκει η Ελλάδα στο ΝΑΤΟ. Στη συνέχεια ξεκινά να γράφει μία νέα ιστορία με

θέμα το ρόλο της επιστήμης και τον αγώνα της με τους Φραγκεστάιν, δηλαδή, αυτούς που χρησιμοποιούν την επιστήμη για να παράγουν όπλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Ο Άρης αναφέρει πως εγκατέλειψε το Πολυτεχνείο. Μετά, συμπτωματικά, βρίσκεται μέσα σε μια διαδήλωση κομμουνιστών. Η αστυνομία επιτίθεται στους διαδηλωτές, αλλά καταφέρνει και ξεφεύγει.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το κείμενο μας ενημερώνει πως ο Άρης παίρνει δεύτερο γράμμα από το θείο του Γιάννη Χερετά. Του προτείνει να γράψει την οικογενειακή τους ιστορία, αφού ασχολείται με τη συγγραφή. Του δίνει πληροφορίες για τον αδερφό του Ορέστη Χερετά, ο οποίος ήταν αντιστασιακός και ενώ πήγαινε στο βουνό τον σκότωσαν σε ενέδρα οι Γερμανοί. Ο Άρης εξακολουθεί να είναι θυμωμένος με το θείο του και μετά από σκέψη αποφασίζει να γράψει για το θάνατο του Ορέστη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Στο κεφάλαιο αυτό ο Άρης συναντά τον Τάκη, συνυποψήφιό του στο Πολυτεχνείο, και γνωρίζει την αδερφή του τη Ρένα, που ασχολείται με τον κινηματογράφο. Ενώ αρχικά δεν τη συμπάθησε στη συνέχεια την ερωτεύτηκε. Μέσα από αυτόν τον έρωτα είδε με καλύτερη ματιά ακόμη και το Γιάννη Χερετά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Στη συνέχεια ο Τάκης και η Ρένα καλούν τις παρέες τους στην Αίγινα. Σ' αυτήν τη συνάντηση μαθαίνει για το ερωτικό παρελθόν της Ρένας και ζηλεύει. Της εξομολογείται τα σκληρά παιδικά του χρόνια. Η Ρένα παρουσιάζει μια μελέτη, στους καλεσμένους φίλους καλλιτέχνες, που έκανε με τον Άρη με θέμα τον κινηματογράφο και τη σεξουαλική επανάσταση. Αυτή πήρε, όμως, όλα τα εύσημα. Ο Άρης θύμωσε μαζί της και αυτή ήταν η τελευταία τους συνάντηση. Όταν την αναζήτησε στην Αθήνα βρήκε ένα γράμμα που του έγραφε ότι θα παντρευτεί με κάποιον άλλο. Μετά από αυτήν την ερωτική απογοήτευση έγραψε ένα ποίημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Στο κεφάλαιο αυτό, ο Άρης μεθυσμένος, προκειμένου να εξοφλήσει τα χρέη του στο Σπυράκο, υποσχέθηκε να παραδώσει στον Πήτερ λαθραία τσιγάρα, ποτά και βενζίνη. Όταν συνέρχεται, όμως, αποφασίζει να μη συνεργαστεί.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Τελικά ο Άρης αρχίζει να γράφει για την οικογένεια Χερετά. Γράφει για τον Περικλή Χερετά τον παππού του, την Πέπη τη γιαγιά του και για τα παιδιά τους Γιάννη, Ορέστη και Λίζα, δηλαδή, τη μητέρα του πριν από την Κατοχή. Ήταν ευκατάστατοι, αλλά χρεοκόπησαν. Η Πέπη δεν μπορούσε να το συνειδητοποιήσει και ήθελε να ζει όπως παλιά. Ο Ορέστης δούλευε ως μογιατζής και ο Γιάννης σε κλινική, για να βοηθήσουν την οικογένεια. Ο Στάθης Γιαννούλης, πατέρας του Άρη, ζήτησε τη Λίζα σε γάμο. Αν και αρχικά η Πέπη αρνήθηκε, στη συνέχεια δέχονται την πρόταση ως λύση στα οικονομικά τους προβλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Μετά ο Άρης απολύθηκε από τη δουλειά του ως πλασιέ, ενώ, παράλληλα, συνεχίζει το σχέδιο του μυθιστορηματός του. Τον απορρόφησε η συγγραφή του έργου του τόσο που δεν ήθελε να βγει από το σπίτι. Ο φίλος του ο Μοσχόπουλος του ανακοινώνει ότι ξόφλησε το χρέος του στο Σπυράκο, με τα χρήματα της νέας του δουλειάς και ας του τα επιστέψει όποτε μπορεί. Εργάζεται ως μετρ στον Αμερικανό Πρέσβη. Του προτείνει να εργαστεί και αυτός εκεί ως μεταφραστής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Δεν τον προσλαμβάνουν ως μεταφραστή, γιατί ερευνώντας για τον Άρη, μαθαίνουν πως έχει θείο πολιτικό κρατούμενο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Όμως σ' ένα γράμμα του Γιάννη Χερετά στον Άρη υπάρχουν σελίδες από το ημερολόγιο της Πέπης. Γράφει πως ο Ορέστης πολεμάει εναντίον των Γερμανών και ο Γιάννης από τη φυλακή προτείνει να πολεμήσει και αυτός εναντίον τους, αλλά δε γίνεται δεκτό το αίτημά του. Ο Ορέστης επιστρέφει τραυματισμένος στο πόδι και βρίσκεται στο νοσοκομείο, ενώ ο Περικλής, η Πέπη, η Λίζα, ο Στάθης και ο Άρης μωρό, ζουν όλοι μαζί. Τους λείπουν ακόμη και τα αναγκαία προς το ζην. Η Πέπη διαμαρτύρεται και ο Στάθης απευθύνεται στον Πότη. Από εκεί τροφοδοτεί την οικογένεια με όλα τα αγαθά. Η Πέπη είναι, πλέον, ευχαριστημένη, όμως ο Ορέστης ετοιμάζεται να πάει αντάρτης στο βουνό και δε δέχεται να επιστρέψει στο σπίτι. Ο Γιάννης δραπετεύει και αναζητά κρησφύγετο. Όλα αυτά καταγράφονται στο μυθιστόρημα του Άρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Τα γράμματα του Γιάννη Χερετά συνεχίζονται. Νέες σελίδες από το ημερολόγιο της Πέπης φτάνουν στα χέρια του Άρη. Η Πέπη φροντίζει στο Κολωνάκι Άγγλους και Νεοζηλανδούς αεροπόρους, μέχρι να αναχωρήσουν από την Ελλάδα. Όταν αυτή αρρωσταίνει πηγαίνει η Λίζα, η οποία ερωτεύεται έναν από αυτούς. Αδιαφορεί για το παιδί της και την οικογένειά της. Ο Στάθης αντιδρά, μετακομίζει στο πατρικό του και σε λίγες μέρες οι αδερφές του παίρνουν τον Άρη μαζί τους. Ο Περικλής πεθαίνει από έμφραγμα και η Λίζα εγκαταλείπει την οικογένεια με προορισμό τη Μ. Ασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Ο Άρης έχει καιρό να εμφανιστεί στο σπίτι, όλοι ανησυχούν. Μαθαίνουν ότι βρίσκεται στην Εύβοια και κάνει μεροκάματα στις ελιές. Αναγκάζεται, όμως, να φύγει στη Χαλκίδα και εκεί εργάζεται ως οικοδόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Στο τέλος της ιστορίας, ο Άρης γυρίζει τη Μ. Εβδομάδα στον Πειραιά, στο σπίτι του, αποφασισμένος να το κάψει. Μπαίνει κρυφά, ανοίγει το γκάζι, με την ελπίδα όταν γυρίσουν οι θείες του από την Ανάσταση με τις αναμμένες λαμπάδες να πάρει φωτιά. Κι έτσι έγινε. Πράγματι ακούστηκαν εκρήξεις. Ήρθε η Πυροσβεστική, η Αστυνομία, οι Πρώτες Βοήθειες. Στην τελευταία εικόνα του μυθιστορήματος όλα αυτά διαβάζονταν σε μια κινηματογραφική ομάδα. Ο παραγωγός αντέδρασε, του φαίνεται βίαιο το τέλος. Το σενάριο του Άρη θα διαβαζόταν απ' τον ίδιο, αλλά πήγε να πάρει το θείο Γιάννη, που αποφυλακιζόταν. Μετά από συζήτηση του παραγωγού, του σκηνοθέτη και του Άρη, που ήταν ο σεναριογράφος, ίσως το τέλος να άλλαζε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

πήχτρα η [píxtra]: (κυρ. ως επίρρ.) για κτ. πολύ πυκνό, υπερβολικά, ασφυκτικά γεμάτο: *Οι δρόμοι / η πλατεία / το μαγαζί ήταν ~ (στον κόσμο).* || Σκοτάδι ~, πολύ πυκνό, αδιαπέραστο.

ανυπόληπτος, επίθ.: *ανυπόληφτος*.

- Που δεν είναι άξιος να τον εκτιμούν:
 - ανυπόληφτο δούλο
- [<στερ. αν- + αρχ. επίθ. υποληπτός.]

ανυπόληπτος -η -ο [anipóliptos] : που δεν τον εκτιμούν, δεν τον υπολήπτονται, που δεν έχει υπόληψη. ANT ευυπόληπτος: *Στην κοινωνία της πόλης του θεωρείται ανυπόληπτο πρόσωπο.* || *Οι πολίτες έχουν να αντιμετωπίσουν ένα ανυπόληπτο κράτος, αναξιόπιστο.*

[λόγ. < ελνστ. *άνυπόληπτος*]

γαλιάντρα η [galándra]: **1.** ωδικό πουλί με επίμονο και συνεχές κελάδημα. **2.** (μτφ.) ως χαρακτηρισμός γυναίκας εξαιρετικά φλύαρης.

[αντδ. < μσν. **καλιάντρα* ([k > γ] από συμπροφ. με το άρθρο στην αιτ.: [tin-k > tihg > γ]) < λατ. **calandra*, **caliandra* (πρβ. *caliandrum* 'γυναικεία περούκα', λ. στηριγμένη στο όν. του πουλιού) < ελνστ. *κάλανδρος*, **καλάνδρα* (πρβ. ιταλ. *calandra* και σημερ. διαλεκτ. *καλάντρα*)]

γαλεάτσα η: *γαλιάτσα*.

- (Ναυτ.) μεγάλο πολεμικό πλοίο, ιστιοφόρο και κωπήλατο, με τρία κατάρτια:
 - Ο ρήγας ... αρμάτωσεν δύο κάτεργα και δύο γαλιάτσες. [*ιταλ. galeazza*. Ο τ. < βεν. *galiazza*. Ο τ. στο Meursius (*γαλλιιάτσα*). Η λ. στο Somav. (-τσα)]

γαλιάτσος ο.

- Κωπηλάτης σε γαλέρα:
[<ουσ. *γαλιότος* (<βεν. *galioto*· πβ. *γαλιότης*) σε συμφ. με το ουσ. *γαλιάτσα*]

παραγγελιοδόχος ο [parangeliodóchos]: αυτός που δέχεται και εκτελεί εμπορικές κυρίως παραγγελίες.

[λόγ. *παραγγελί(α) -ο- + -δόχος*]

σαρκασμός ο [sarkazmós]: η ενέργεια του σαρκάζω· λόγια ιδιαίτερα ειρωνικά και πικρόχολα που έχουν πρόθεση να πληγώσουν.

οκνηρία η [okniρία]: έλλειψη ζωηρότητας και ενεργητικότητας· (πρβ. *τεμπελιά*).

[λόγ. < ελνστ. *όκνηρία* 'δισταγμός' κατά τη σημ. του *οκνηρός*]

οκνηρία η: *οκνηριά*.

- **1)** Τεμπελιά:
 - 'ξάφες την οκνηριάν και πιάσε το κονδύλι.
- **2)** Ανία:
 - το ... υπέρμετρον (ενν. της γραφής) ... τους αναγιγνώσκοντας εις οκνηριάν τους βάλλει.

εκδούλευση η [ekdúlefsi]: υπηρεσία, βοήθεια, διευκόλυνση, μεσολάβηση κτλ. που προσφέρεται σε κπ. χαριστικά· εξυπηρέτηση: *Μου ζήτησε μια μικρή ~.*

[λόγ. < μσν. εκδούλευ(σις) `σκλάβωμα´ -ση < εκδουλεύ(ω) `σκλαβώνομαι´ -σις < εκδουλεύω σημδ. γαλλ. service]

γόπα ¹ η [γόπα]: είδος μικρού ψαριού που αφθονεί στις ελληνικές θάλασσες.

[ελνστ. βόψ, *βῶψ, αιτ. βῶπα(;) (τροπή [v > γ] ;)]

γόπα ² η : ό,τι μένει από ένα τσιγάρο που το έχει καπνίσει κάποιος σχεδόν ως το τέλος· (πρβ. αποτσιγάρο).

[< γόπα ¹(;)]

γείσο το [jíso]: **1.** η προεξοχή της στέγης που περιβάλλει ένα κτίριο· γείσωμα. **2.** προεξοχή πηλικίου ή κασκέτου που σκιάζει το μέτωπο και προστατεύει τα μάτια από τον ήλιο.

κασκέτο το [kaskéto]: είδος καπέλου με γείσο, από ύφασμα ή από άλλο μαλακό υλικό: *Ναυτικό / εκδρομικό / στρατιωτικό ~. Σχολικό ~, μαθητικό πηλικίο.*

[ιταλ. caschetto]

λίκνο το [líkno]: **1.** (λόγ.) η κούνια του μωρού. **2.** (μτφ.) ο τόπος γέννησης, η κοιτίδα: *Η αρχαία Ελλάδα είναι το ~ του ευρωπαϊκού πολιτισμού.*

[λόγ. < αρχ. λίκνον `καλάθι για λίχνισμα, κούνια´]

πίστωση η [pístosi]: **1.** παροχή χρημάτων με δανεισμό ή μεταβίβαση εμπορευμάτων χωρίς άμεση καταβολή του αντιτίμου τους: ~ με εγγύηση / με υποθήκη. *Αγοράζω / πουλάω με ~. Τραπεζική / ιδιωτική / κρατική ~. Κάνω ~ σε κπ. (λόγ. έκφρ.) επί πιστώσει, βερεσέ. ANT τοις μετρητοίς: Αγορά / πώληση επί πιστώσει. (έκφρ.) ~ χρόνου, χρονικό περιθώριο, προθεσμία, παράταση: Η κυβέρνηση ζήτησε από το λαό ~ χρόνου, για να αποδώσουν τα μέτρα που πήρε. Χρειάζομαι μια μικρή ~ χρόνου, για να παραδώσω την εργασία. **2.** το χρηματικό ποσό που πρέπει να πληρωθεί σε κπ., που προορίζεται για πληρωμές. **α.** (για τον κρατικό προϋπολογισμό) χρηματικό ποσό που διατίθεται για την πραγματοποίηση πληρωμών: *Εγγραφή / έγκριση / χορήγηση / περικοπή / αύξηση πιστώσεων. Πιστώσεις για δημόσια έργα / για επενδύσεις / για διορισμούς. β.* (λογιστ.) εγγραφή πίστωσης σε λογιστικό βιβλίο. || το ίδιο το χρηματικό ποσό και η θέση του στο λογιστικό βιβλίο. ANT χρέωση.*

[λόγ. < αρχ. πίστω(σις) -ση `διαβεβαίωση´ σημδ. γαλλ. crédit, créance]

μαγειρείον το· μαγειρειόν· μαγερειό· μαγερείον· μαγερειόν.

- Μαγειρείο, κουζίνα:

- ο έλα κι εσύ στο μαγερειό να φας τη μακαρούνα. [αρχ. ουσ. μαγειρείον. Ο τ. -ειόν στο Soman. και σήμ. (-ειό). Ο τ. -ερείον και σήμ. ποντ. Η λ. και ο τ. -ερειό και σήμ. (-ο)]

πληθωρικός -ή -ό [plithorikós]: **1.** (για πργ.) που υπάρχει σε μεγάλη ποσότητα, σε υψηλό βαθμό, σε αφθονία: *Πληθωρική φαντασία. Πληθωρικό ταλέντο. Η πληθωρική παρουσία της ποίησης στη νεοελληνική λογοτεχνία. || Παιδί με πληθωρικές σάρκες, παχύσαρκο. Γυναίκα με πληθωρικές καμπύλες. Πληθωρική κοπέλα. **2.** (για πρόσ.) άτομο με έντονη προσωπικότητα, ιδιοσυγκρασία, που την εξωτερικεύει με εξίσου έντονο τρόπο (στην κοινωνική του παρουσία και συμπεριφορά): *Πληθωρική γυναίκα /**

παρουσία / συμπεριφορά. || (οικον.) που έχει σχέση με τον πληθωρισμό: *Πληθωρική κυκλοφορία χρήματος*. || (ιατρ.) που πάσχει από πληθώρα αίματος. ANT αναιμικός: *Πληθωρική κρίση*. **πληθωρικά** ΕΠΙΡΡ.
[λόγ. < ελνστ. *πληθωρικός*]

τυραννία η [tiranía]: **1α.** είδος πολιτεύματος στην αρχαία Ελλάδα· τυραννίδα. **β.** απολυταρχικός, δεσποτικός τρόπος διακυβέρνησης: *Ο λαός αγωνίστηκε εναντίον της τυραννίας*. **2α.** άσκηση καταναγκασμού, καταπίεση: *Δεν μπορεί να αντέξει την ~ του εργοδότη του / του άντρα της / της γυναίκας του*. **β.** πολύ μεγάλη σωματική ή ψυχική ταλαιπωρία· μαρτύριο: *Αυτή δεν είναι ζωή, είναι ~. Είναι μεγάλη ~ να μεγαλώνεις παιδιά μέσα στη φτώχεια*.

αφορεσμένος -η -ο [aforezménos]: (λαϊκότρ.) που τον έχουν αφορίσει, συνήθ. ως κατάρτα ή βρισιά: ~ *να είσαι! Πάψε, αφορεσμένε*.
[μσν. *αφορεσμένος* < *αφορισμένος* (μππ. του *αφορίζω*) με τροπή του άτ. [ir > er] (σύγκρ. *μηρός* > *μερί*)]

ζιπουνάκι το [zipurnáki]: είδος λεπτού εσφουράχου για βρέφη.
[*ζιπούν(ι)* υποκορ. -άκι]

σεργιάνι το [serjání]: (οικ.) ο περίπατος, η βόλτα: *Κάνω / βγαίνω ~*. (έκφρ.) *βγήκε στο ~*, συνήθ. για τα νεαρά κορίτσια που αρχίζουν να ενδιαφέρονται για τις βόλτες, τα λούσα και τα αγόρια.
[τουρκ. *seyran* 'εκδρομή' -ι με μετάθ. του ημιφ. (από τα περσ.)]

σεργιανίζω [serjanízo] & **σεργιανάω** [serjanáo]. : (οικ.) κάνω σεργιάνι, βγαίνω βόλτα. || γυρίζω στους δρόμους χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.
[*σεργιάν(ι)* -ίζω· *σεργιαν(ίζω)* μεταπλ. -άω με βάση το συνοπτ. θ. *σεργιανισ-*]

σεργιάνισμα το [serjánízma]: η ενέργεια του σεργιανίζω.
[*σεργιανισ-* (*σεργιανίζω*) -μα]

λιακωτό το [lakotó]: μεγάλη βεράντα, συνήθ. κλεισμένη με τζαμαρία, σε χωριάτικα και νησιώτικα σπίτια.

βελζεβούλης ο [velzevúlis] & **βερζεβούλης** ο [verzevúlis] & **ζερζεβούλης** ο [zerzevúlis]: (λαϊκότρ.) βελζεβούλ.
[βελζ-: < *βελζεβούλ* με προσαρμ. στο κλιτικό σύστημα της δημοτ. -ης· βερζ-: ανομ. υγρών [l-l > r-l] · ζερζ-: υποχωρ. αφομ. [v-z > z-z]]
[μσν. *ηλιακ(όν)* (< *ήλι(ος)* -ακόν, ουδ. του -ακός) -ωτό με αποβ. του αρχικού άτ. φων.]

λαγνεία η [lagnía]: η έντονη τάση, επιθυμία για σεξουαλικές απολαύσεις· φιληδονία: *Βλέμμα γεμάτο ~*.
[λόγ. < αρχ. *λαγνεία*]

φινιστρίνι το [finistríni] & **φιλιστρίνι** το [filistríni]: καθένα από τα στρογγυλά παραθυράκια στα πλευρά των πλοίων, από όπου φωτίζονται και αερίζονται οι καμπίνες: *Το κύμα έφτανε ως τα φινιστρίνια*. || (επέκτ.) κάθε μικρό και στρογγυλό παράθυρο: *Στα μοντέρνα σπίτια της δεκαετίας του '50 ήταν της μόδας τα φινιστρίνια*.
[ιταλ. αρσ. *finestrino*, πληθ. *finestrini* που θεωρήθηκε ουδ. εν., με προχωρ. αφομ. [i-e > i-i] · ανομ. [n-n > l-n]]

σκάρτος -η -ο [skártos]: **1.** για ελαττωματικό ή κακής ποιότητας αντικείμενο: *Χρησιμοποίησε σκάρτα υλικά. Η μηχανή που αγόρασα βγήκε σκάρτη. Τα μισά μήλα ήταν σκάρτα, χαλασμένα.* **2.** ως χαρακτηρισμός ανθρώπου ανάξιου της εμπιστοσύνης μας, τιποτένιου σε επίπεδο ηθικής αξιολόγησης: *Του έδειξαν μεγάλη εμπιστοσύνη, αλλά βγήκε ~. Σκάρτη κοινωνία.* || σπανιότερα, ως χαρακτηρισμός ατόμου ανίκανου σε επίπεδο ικανοτήτων και απόδοσης: ~ *μαθητής.* **σκάρτα** ΕΠΙΡΡ: *Μου φέρθηκε ~.*
[μσν. σκάρτος < ιταλ. scarto -ς]

ρεζές ο [rezés]: ο μεντεσές.
[τουρκ. reze -ς]

έλασμα το [élazma]: **1.** πεπλατυσμένο κομμάτι μετάλλου, κομμάτι μεταλλικού φύλλου· (πρβ. *λάμα*). **2.** (ειδ. τεχν.) φύλλο ή πλάκα από μέταλλο το οποίο έχει υποστεί έλαση· (πρβ. *λαμαρίνα*): *Λειασμένα / κυματοειδή ελάσματα. Γαλβανισμένο ~. Επικασσιτερωμένο ~, λευκοσίδηρος, τενεκές.* **3.** (βοτ.) το πλατύ μέρος του φύλλου των φυτών.
[λόγ. < ελνστ. ἔλασμα]

τσούπρα η [tsúpra] & **τσούπα η** [tsúpa]: (λαϊκότρ.) **α.** κόρη: *Έχει ένα παιδί και δύο τσούπρες.* **β.** κορίτσι, κοπέλα.
[αλβ. tšuprë, tšupa]

έξαρση η [éksarsi]: **1.** αναφορά σε κτ., έτσι ώστε αυτό: **α.** να γίνει περισσότερο αντιληπτό ή κατανοητό: ~ *ορισμένων στοιχείων / των χαρακτηριστικών κάποιου. Γίνεται ~ των θετικών στοιχείων του κυβερνητικού έργου.* **β.** να επαινείται, να εγκωμιάζεται: ~ *των κατορθωμάτων κάποιου.* **2.** (πρβ. *ύφεση*). **α.** πολύ μεγάλη ένταση των στοιχείων που συγκροτούν κτ.: *Ποιητική / πατριωτική / θρησκευτική ~. Η ~ της φαντασίας.* || (ψυχ.): *Πνευματική / συναισθηματική ~, κατάσταση κατά την οποία κυριαρχεί ο νους / το συναίσθημα.* **β.** πολύ μεγάλη αύξηση των περιπτώσεων που αφορούν κτ.: ~ *της γρίπης / της εγκληματικότητας. Η χρήση ναρκωτικών βρίσκεται σε ~.* **γ.** (γεωλ.): ~ *(της επιφάνειας) του εδάφους, εξόγκωμα, μικρό ή μεγάλο, που οφείλεται σε φυσικά αίτια.*
[λόγ. < ελνστ. ἔξαρ(σις) -ση `ανέβασμα', αρχ. σημ.: `απομάκρυνση' σημδ. γαλλ. exaltation]

πάστρα ¹ η [pástra]: (λαϊκότρ.) καθαριότητα: *Το σπίτι έλαμπε από ~.*
[μσν. πάστρα < σπάστρα < σπαστρ(εύω) -α (αναδρ. σχημ.) κατά το σπαστρεύω > παστρεύω, δεσ λ.]

πάστρα ² η : (σπάν.) είδος χαρτοπαιγνίου· ξερή.
[< πάστρα ¹]

θεριακλής ο [θeɾjaklís] θηλ. **θεριακλού** [θeɾjaklú]: (οικ.) για να χαρακτηρίσουμε κπ. που του αρέσει κτ. υπερβολικά και κυρίως το μανιώδη καπνιστή ή αυτόν που του αρέσει υπερβολικά ο καφές.
[θεριακ(ή) -λής με επίδραση των τουρκ. tiryak `θεριακή' (< περσ. tiryak < ελνστ. ή μσν. θηριακή), tiryakî `θεριακλής, οπιομανής' (< περσ. tiryaki), tiryakîlik `θεριακλίκι· θεριακλ(ής) -ού]

καμιζόλα η [kamizóla]: είδος φαρδιάς και ριχτής γυναικείας μπλούζας.

[βεν. camisola]

πουριτανισμός ο [puritanizμός]: **1.** κοινωνική αντίληψη (συχνά υποκριτική), που χαρακτηρίζεται από υπέρμετρη αυστηρότητα και από συντηρητισμό σε σχέση με τα ήθη και την ηθική, ιδίως όσον αφορά την ερωτική, σεξουαλική συμπεριφορά: *Οι απόψεις του για τις ερωτικές σχέσεις χαρακτηρίζονται από έντονο πουριτανισμό.* **2.** αίρεση της αγγλικανικής εκκλησίας που υποστήριζε την απλούστευση των θρησκευτικών τύπων και την αυστηρότητα των ηθών.

[λόγ. πουριταν(ός) -ισμός μτφρδ. αγγλ. puritanism]

ξίγκι το [ksíngi]: λιπαρή μάζα που βρίσκεται κάτω από το δέρμα των ζώων· (πρβ. λίπος). ΦΡ *βγάζει από τη μύγα* ~, κυρίως για άνθρωπο τσιγκούνη που καταφέρνει να βγάλει κέρδος από ασήμαντη πηγή.

[μσν. ξύγκι(ν) < οξύγκιν, αξύγκιν (οξύούγκιν, αξύούγκιν) με αποβ. του αρχικού άτ. φων. από συμπροφ. με το άρθρο και ανασυλλ. [to-oksi > toksi > to-ksi] < ελνστ. όξύγγιον, άξύγγιον (άξύούγγιον) < υποκορ. της λ. άξουγγία < λατ. axungia (ορθογρ. απλοπ.)]

λούσο το [lúso]: **1.** (συνήθ. πληθ.) φροντισμένο, εντυπωσιακό και συχνά πολυτελές ντύσιμο και καλλωπισμός: *Της αρέσουν τα λούσα.* **2.** πολυτέλεια, πλούσια διακόσμηση.

[ιταλ. lusso]

εαμικός -ή -ό [eamikós]: που έχει σχέση με το ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο), την αντιστασιακή οργάνωση κατά το β' παγκόσμιο πόλεμο στην Ελλάδα: *Εαμικές οργανώσεις. Εαμική αντίσταση. Σύνδεσμος Αγωνιστών Εαμικής Εθνικής Αντίστασης.*

[λόγ. < αρκτικόλ. ΕΑΜ -ικός]

εαμίτης ο [eamítis] θηλ. **εαμίτισσα** [eamítisa]: μέλος της ελληνικής αντιστασιακής οργάνωσης ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο) κατά το β' παγκόσμιο πόλεμο· (πρβ. αντιστασιακός, ελασίτης, παρτιζάνος): *Το μετεμφυλιακό κράτος καταδίωξε τους παλιούς εαμίτες.*

[αρκτικόλ. ΕΑΜ -ίτης· εαμίτ(ης) -ισσα]

μπολιάζω [bolázo] -ομαι: **1α.** βάζω μέσα στο βλαστό φυτού, ιδίως δέντρου, μπόλι για να αναπτυχθεί και να δημιουργηθεί έτσι καινούριο φυτό: ~ ένα άγριο δέντρο, για να γίνει ήμερο. *Κορομηλιά μπολιασμένη με δαμασκηλιά.* **β.** (λαϊκότρ., για πρόσ.) εμβολιάζω. **2.** (μτφ.) συνδυάζω κάποιο στοιχείο με κάποιο άλλο, συνήθ. για να βελτιωθεί: *Η εθνική μας παράδοση μπολιάστηκε με το ευρωπαϊκό πνεύμα.*

[μπόλ(ι) -ιάζω]

κασμάς ο [kazmás]: σκαπτικό εργαλείο, είδος στενής αξίνας: *Οι εργάτες δούλευαν με κασμάδες και με φτυάρια.*

[τουρκ. kazma -ς]

μέγκλα [mégla & mēngla] (άκλ.): (λαϊκ.) χαρακτηρισμός για κτ. πολύ καλό.

[ίσως αγγλ. φρ. made in England `κατασκευασμένο στην Αγγλία']

χόλιασμα το [xólizma]: (λαϊκότρ.) η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του χολιάζω.

[χολιασ- (χολιάζω) -μα]

αράδα η [aráda]: (λαϊκότρ.) **1.** σειρά: **α.** προσώπων· στοίχος: *Μπείτε όλοι στην ~.* **β.** πραγμάτων· γραμμή: *Κουτιά τοποθετημένα στην ~.* **2.** σειρά τυπογραφικών στοιχείων εντύπου ή γραμμάτων γραπτού κειμένου γενικότερα· στίχος, γραμμή: *Το κείμενο έχει δέκα αράδες. Μου έγραψε ένα γράμμα δύο αράδες,* σύντομο. || τυπωμένη γραμμή τετραδίου, σημειωματάριου κτλ.: *Η κάθε σελίδα έχει είκοσι αράδες.* **3.** σειρά χρονικής διαδοχής, ακολουθίας: *Ο καθένας με την ~ του.* ΠΑΡ *Αν είσαι και παπάς*, με την ~ σου θα πας.* ΦΡ (για πρόσ. ή πργ.) *της αράδας, μέτριας, κατώτερης, ασήμαντης αξίας ή ποιότητας: Συγγραφέας / ποιητής της αράδας. Αγοράζει φορέματα της αράδας.* ΣΥΝ ΦΡ *της σειράς.* **4.** (ως επίρρ.) **α.** (τοπ.) στη σειρά: *Φάγαμε καθισμένοι ~.* **β.** (χρον.) συνεχώς, χωρίς διακοπή, εξακολουθητικά: *Λέει ψέματα / βλακείες / ανοησίες ~.* [μσν. *αράδα* < βεν. *arada* `περιεχόμενο αλωνιού, αλετριά']

αποκοτιά η [arokotjá]: (λογοτ., λαϊκότρ.) **1.** η (υπερβολική) τόλμη: *Κανείς δεν είχε την ~ να τα βάλει μαζί του.* **2.** η τολμηρή, η ριψοκίνδυνη ενέργεια: *Έκανε την ~ να βουτήξει στα παγωμένα νερά.* [μσν. *αποκοτιά* < *απόκοτ(ος) -ιά*]

ψίδι το [psídi]: (λαϊκότρ.) κομμάτι δέρματος που αποτελεί το επάνω και μπροστινό μέρος υποδήματος: *Δούλενε σκυμμένος ολημερίς πάνω στα ψίδια και στις μετζεσόλες.* [< **αψίδιον* υποκορ. του αρχ. *άψις* με αποβ. του αρχικού άτ. φων. και αποφυγή της χασμ.]

σάβανο το [sávano]: **1.** αμεταχείριστο λευκό ύφασμα που το χρησιμο ποιούν ως νεκρικό σεντόνι. (γνωμ.) *τα σάβανα δεν έχουν τσέπες*.* **2.** (μτφ.) για κτ. το οποίο καλύπτει ό,τι θεωρείται ή είναι νεκρό: *Τα νερά του Ατλαντικού έγιναν το ~ για είκοσι ναυτικούς μας. Το χιόνι (σαν) λευκό ~ κάλυψε τους κάμπους.* [ελνστ. *σάβανον* (σημιτ. προέλ.)]

στυγνός -ή -ό [stignós]: **1.** που τον χαρακτηρίζει η έλλειψη αισθημάτων, η σκληρότητα, η ωμότητα: *~ εργοδότης / εκμεταλλευτής. Στυγνή εκμετάλλευση. Στυγνή πραγματικότητα, σκληρή.* **2.** που είναι σκυθρωπός, αγέλαστος: *Στυγνή όψη. στυγνά ΕΠΙΡΡ.* [λόγ. < αρχ. *στυγνός* `μισητός, κατσούφης']

κυνικός-ή-ό [kinikós]: **I.** που χαρακτηρίζεται από παντελή έλλειψη συναισθηματικής ή ηθικής ευαισθησίας, που εκδηλώνει τις σκέψεις, τα συναισθήματα ή τις προθέσεις του χωρίς καμία προσπάθεια μετριασμού της δυσαρέσκειας που μπορεί να προκαλέσει, με πλήρη περιφρόνηση και αδιαφορία προς τους κοινά αποδεκτούς κανόνες ευπρέπειας ή ηθικής: *Κυνική συμπεριφορά. Κυνική απάντηση / άρνηση. ~ άνθρωπος* και ως ουσ. ο *κυνικός.* **II.** ~ *φιλόσοφος* και ως ουσ. ο *κυνικός*, αυτός που ανήκε στη φιλοσοφική σχολή που ίδρυσε ο σωκρατικός Αντισθένης και η οποία πρέσβευε την επάνοδο του ανθρώπου στη φύση και την περιφρόνηση των κοινωνικών συμβάσεων και της ηθικής. [λόγ.: II: αρχ. *κυνικός*· I: σημιδ. γαλλ. *cynique* (στη νέα σημ.) < αρχ. *κυνικός*]

πίκα ¹ η [píka]: (οικ.) **1.** συναίσθημα θυμού με πείσμα, μνησικακία, που νιώθει κάποιος, ο οποίος θεωρεί τον εαυτό του θιγμένο, προσβεβλημένο: *Κρατάω / έχω ~ σε κπ. Το έκανε από ~.* **2.** πρόκληση θυμού, οργής, πείραγμα: *Το έκανε για ~, για να προκαλέσει, να ερεθίσει, να πειράξει.* [ιταλ. *picca* < γαλλ. *pique* `τσακωμός']

πίκα ² η : (σπανιότ.) το μπαστούνι₃ των χαρτιών της τράπουλας: *Ντάμα / βαλές / άσος*
~.

[ιταλ. *picca* (αρχική σημ.: 'λόγχη μεγάλη σαν δόρυ') < γαλλ. *rique*

θερμαστής ο [θερμαστís]: τεχνίτης που έχει ως έργο τη συντήρηση της φωτιάς στο λέβητα μιας ατμομηχανής: ~ σε πλοίο / σε σιδηρόδρομο / σε εργοστάσιο.

[λόγ. θερμα(ν)- (θερμαίνω) -στής, σφαλερή δημιουργία αντί π.χ. "θερμαντής" μτφρδ. γαλλ. *chauffeur*]

σερμαγιά η [sermajá] & **σιρμαγιά** η [sirmajá]: (λαϊκότρ.) χρηματικό ή άλλο απόθεμα εμπόρου.

[τουρκ. *sermaye* (e) (από τα περσ.) -ά ίσως κατά το *μαγιά*: τροπή [se > si]]

συνοικέσιο το [sinikésio]: η μεσολάβηση που γίνεται για να γνωριστούν ένας άντρας και μία γυναίκα, με σκοπό το γάμο, καθώς και οι συνεννοήσεις, οικονομικής κυρίως φύσεως, ανάμεσα στο μεσολαβητή και στους συγγενείς των μελλονύμφων· προξενικό: *Παντρεύτηκαν με ~ και όχι από αίσθημα. Γάμος με / από ~. Πέτυχε / χάλασε το ~. Γραφείο συνοικεσίων.*

[λόγ. < ελνστ. *συνοικέσιον* 'γάμος']

κογιονάρω [kojonáro]: (λαϊκότρ.) κοροϊδεύω.

[βεν. *cogionar -ω*]

αρσίζης ο.

- Αισχρός, ξετσιπίωτος:

- ο ήτον αρσίζης και λωλός.

[<τουρκ. *arsiz*. Η λ. και σήμ. ιδιωμ.]

αρσίζης, -α, -ικο [arsízis]

- indecent, lewd, obscene (syn αισχρός, αναίσχυντος 3, ξετσιπίωτος):

- ο ~άνθρωπος |

- ο αρσίζα γυναίκα |

- ο αρσίζικα λόγια

[fr postmed αρσίζης ← Turk *arsiz* 'shameless, impudent, insolent']

κατιμάς ο [katimás]: (οικ.) τμήμα σφαγίου που θεωρείται πολύ κακής ποιότητας.

[τουρκ. *katma* 'πρόσθετο κομμάτι' -ς με ανάπτυ. [i] για διάσπ. του συμφ. συμπλ.]

υποχόνδριος -α -ο [ipoxónδrios]: που πάσχει από υποχονδρία, που αποδίδει υπερβολική σημασία σε ασήμαντες σωματικές ενοχλήσεις και που διαβλέπει συνεχώς κινδύνους για την υγεία του. || (επέκτ.) που είναι υπερβολικά σχολαστικός. || (ως ουσ.).

[λόγ. < αρχ. *ύποχόνδριος* 'που βρίσκεται στο υποχόνδριο, περιοχή κάτω από τους χόνδρους του στήθους']

ένθεος -η / -ος -ο [éntheos]: (λόγ.) που είναι σαν να έχει μέσα του το Θεό ή το θείο· που προέρχεται, εμπνέεται από θεϊκή δύναμη· (πρβ. *θεόπνευστος*): *Ένθεη μανία. Ένθεα έπη.* || ~ *ζήλος*, *ενθουσιώδης*.
[λόγ. < αρχ. *ένθεος*]

πενιχρός -ή -ό [penixrós]: που είναι πολύ λίγος: *Η έρημος είναι έκτα ση με πενιχρή ή ανύπαρκτη βλάστηση. α. ανεπαρκής: Πενιχρά επιχειρήματα / μέσα. Έκθεση με πενιχρό περιεχόμενο. β. ασήμαντος: Πενιχρή απόδοση. Επίθεση με πενιχρά αποτελέσματα. γ. φτωχός, φτωχικός: Πενιχρό γεύμα / ντύσιμο. πενιχρά ΕΠΙΡΡ: Δρόμος ~ φωτισμένος. Άνθρωπος ~ ντυμένος.*
[λόγ. < αρχ. *πενιχρός*]

γαλαντομία η [galandomía]: η ιδιότητα του γαλαντόμου· απλοχεριά, γενναιοδωρία. || η ενέργεια του γαλαντόμου: *Άσε τις γαλαντομίες και κάνε λίγη οικονομία.*
[*γαλαντόμ(ος) -ία* (από τη διάλ. των Επτανήσων)]

ακραιφνής -ής -ές [akrefnís]: (λόγ.) γνήσιος, καθαρός, ειλικρινής: ~ *οπαδός / δημοκρατικός / βασιλόφρονας / εθνικόφρονας. ακραιφνώς ΕΠΙΡΡ.*
[λόγ. < αρχ. *άκραιφνης*: λόγ. < ελνστ. *άκραιφνῶς*]

ακραιφνής, -ής, -ές [akrefnís] (L)

- pure, true, sincere, not hypocritical (syn αληθινός, ανυπόκριτος, απροσποίητος, ειλικρινής, ant ανειλικρινής, υποκριτικός):
 - ~ οπαδός (δημοκρατικός, φιλελεύθερος, βασιλόφρων) a true follower (democrat, liberal, royalist) |
 - ακραιφνείς εθνικόφρονες devoted nationalists |
 - έχει ακραιφνή αισθήματα |
 - (ο Κρυστάλλης) ένας ~ και ηρωικός δημοτικιστής a genuine and heroic demoticist (Melas) |
 - γνήσια και ~ είναι η ανθρώπινη ποιότητά του his human quality is genuine and unhyprocritical (Papanoutsos) |
 - ήταν απειλή ... μέσα στην ακραιφνέστερη παράδοση της τακτικής των ολοκληρωτισμών (Terzakis) |
 - ποेम αφότου οι τρεις ακοίμητοι ήρωές τους | ανεβήκανε στον ακραιφνή ουρανό | να σε χορέψουν, Τακχε μυστικέ (Sikel)
[fr K, AG *άκραιφνης* 'unadulterated, pure; untouched, inviolate']

χαλεπός -ή -ό [xalerós]: (λόγ.) για δύσκολες περιόδους, περιστάσεις: *Οι καιροί είναι χαλεποί για την πατρίδα μας.*
[λόγ. < αρχ. *χαλεπός*]

τράτο το [tráto] & **τράτος το** [trátos]: (οικ.) περιθώριο χρονικό ή τοπικό: *Δεν έχω ~ να τον περιμένω περισσότερο. Η φούστα δεν έχει άλλο ~ για να φαρδύνει.*

[ιταλ. tratto `διάστημα, απόσταση´· μεταπλ. κατά τα ουδ. -ος]

σεργιάνι το [serjání]: (οικ.) ο περίπατος, η βόλτα: *Κάνω / βγαίνω ~. (έκφρ.) βγήκε στο ~, συνήθ. για τα νεαρά κορίτσια που αρχίζουν να ενδιαφέρονται για τις βόλτες, τα λούσα και τα αγόρια.*

[τουρκ. seyran `εκδρομή´ -ι με μετάθ. του ημιφ. (από τα περσ.)]

σεργιανίζω [serjanízo] 1α & **σεργιανάω** [serjanáo]. 1α : (οικ.) κάνω σεργιάνι, βγαίνω βόλτα. || γυρίζω στους δρόμους χωρίς συγκεκριμένο σκοπό.

[σεργιάν(ι) -ίζω· σεργιαν(ίζω) μεταπλ. -άω με βάση το συνοπτ. θ. σεργιανισ-]

νοσηρός -ή -ό [nosirós]: **1.** που βλάπτει την υγεία, που μπορεί να προκαλέσει κάποια αρρώστια: *Κλίμα πολύ υγρό και νοσηρό. Τόπος ~, γεμάτος έλη. 2α.* που τον χαρακτηρίζει η έλλειψη υγείας: *Συμπτώματα που δείχνουν τη νοσηρή κατάσταση του οργανισμού. β.* για εκδήλωση ή έκφραση της προσωπικότητας του ανθρώπου που παρεκκλίνει από τα φυσιολογικά όρια: *Νοσηρή περιέργεια / φαντασία. Νοσηρές ιδέες / σκέψεις. || που ικανοποιεί κάποια νοσηρή ψυχική κατάσταση: Νοσηρό θεατρικό / λογοτεχνικό έργο. 3.* (μτφ.) για κατάσταση της κοινωνικής, πολιτικής ή οικονομικής ζωής που παρουσιάζει συμπτώματα διάλυσης, που δε στηρίζεται σε υγιείς βάσεις: *Μέσα στην οικογένειά του υπάρχει ένα νοσηρό κλίμα. Η κατάσταση της οικονομίας μας είναι νοσηρή. νοσηρά* ΕΠΙΡΡ: *Σκέφτεται ~.*

[λόγ. < αρχ. νοσηρός]

αδιάσειστος -η -ο [adiásistos]: για στοιχεία τα οποία δεν μπορεί κανείς να τα αμφισβητήσει: ακλόνητος, ατράνταχτος: *Αδιάσειστη αλήθεια / θεωρία. Αδιάσειστες αποδείξεις. Αδιάσειστα τεκμήρια / επιχειρήματα. αδιάσειστα* ΕΠΙΡΡ.

[λόγ. < ελνστ. άδιάσειστος]

πλημμελής -ής -ές [plimelís]: (λόγ.) που παρουσιάζει ελλείψεις, ελαττώματα, παραλείψεις κτλ.: ~ έλεγχος. ~ εκτέλεση καθήκοντος / εργασίας / υπηρεσίας. **πλημμελώς** ΕΠΙΡΡ.

[λόγ. < αρχ. πλημμελής· λόγ. < αρχ. πλημμελῶς]

λέτσος ο [létsos] : (οικ.) **1.** άνθρωπος κακοντυμένος, κουρελής και βρόμικος: *Γυρνάει σαν ~ / σαν το λέτσο. 2.* άνθρωπος αναξιοπρεπής, άξιος καταφρόνησης: *Πού τους βρήκε αυτούς τους λέτσους που κάνει παρέα;*

[ιταλ. lezzo `βρόμα´ -ς]

κονσίλιον το: *κονσέλιον· κονσίλλιον· κουσέλιο.*

- **1)** Συμβούλιο, σύσκεψη:

έκφρ. *Κουσέλιο τε Διέζε* = το Συμβούλιο των Δέκα της Βενετίας:

- **2)** Συμβουλή: [*ιταλ. consiglio - παλαιστ. conseglio* `πβ. και μγν. ουσ. κονσίλιον. Ο τ. κονσέ- στο Meursius. Βλ. και *κονσέγιον*]

νίπτω [nírto] **-ομαι**: (λόγ.) πλένω. ΦΡ ~ *τας χείρας* μου.*

[λόγ. < ελνστ. νίπτω (δες στο νίβω)]

μούλικος -η -ο [múlikos]: που έχει σχέση με το μούλο, το νόθο. || (ως ουσ., υβρ.) το *μούλικο*, το νόθο παιδί.

[μούλ(ος) -ικος (διαφ. το μσν. μουλικός `σαν μουλάρι´)]

σύγκορμος -η -ο [sínkorimos]: που αφορά όλο το σώμα, που εκτείνεται σε ολόκληρο το σώμα: *Τρέμω / ανατριχιάζω* ~. **σύγκορμα** ΕΠΙΡΡ.
[συγ- (δες συν-) κορμ(ί) -ος]

λαγαρίζω [laɣarízo] 1α μππ. *λαγαρισμένος* : **1.** απαλλάσσω ένα υγρό από ξένες ουσίες, για να γίνει διαυγές: ~ το λάδι / το κρασί. **2.** (για υγρό) γίνομαι διαυγής: *Λαγάρισε το λάδι.*
[μσν. *λαγαρίζω* < *λαγαρ(ός) -ίζω*]

λαγαρίζω.

- (Μέσ.) καθαρίζομαι, λαμπικάρομαι:
 - ο σαν το χρυσάφι στην φωτιά και να λαγαρισθούμεν. [*<επίθ. λαγαρός + κατάλ. -ίζω.*]

ισχνός -ή -ό [ischnós]: **1.** (για άνθρ. και ζώο ή μέλος του σώματός τους) που έχει λίγη σάρκα· λιπόσαρκος, αδύνατος, αχαμνός: *Ισχνό σώμα / χέρι. Ισχνό ασκητικό πρόσωπο. ΦΡ η εποχή / η περίοδος των ισχνών αγελάδων**. **2.** (μτφ.) **α.** πολύ λίγος, ελάχιστος, πενιχρός: ~ μισθός. *Ισχνά αποτελέσματα. Ισχνό βαλάντιο, φτωχό. β.* αδύναμος: *Ισχνά επιχειρήματα. Ισχνή φωνούλα.*
[λόγ. < αρχ. *ίσχνός*]

μπαμπέσης ο [babésis] θηλ. **μπαμπέσα** [babésa]: άνθρωπος δόλιος, πονηρός, ύπουλος: *Οι εχθροί, μπαμπέσηδες όπως πάντα, μας χτύπησαν πισώπλατα.*
[αλβ. *pabes(ë) -ης* με ηχηροπ. του αρχικού [p > b] από συμπροφ. με το άρθρο στην αιτ. [ton-p > tomb > tom-b] · *μπαμπέσ(ης) -α*]

κεσάτι το [kesáti] (συνήθ. πληθ.) : (προφ.) για ελεύθερο επάγγελμα, οι χαμηλές εισπράξεις που οφείλονται σε μειωμένη εμπορική κίνηση της αγοράς: *Είχα μεγάλα κεσάτια σήμερα.*
[τουρκ. *kesat -ι*]

αβάντα η [avánda]: **1α.**(προφ.) πλεονέκτημα: *Αυτή η δουλειά έχει πολλές αβάντες. β.* κέρδος, όφελος που συνήθ. προέρχεται από επιλήπιμη διαδικασία· μίζα: *Αμα σου τελειώσω τη δουλειά, τι ~ θα πάρω;* **2.** (σπάν.) υποστήριξη συνήθ. έμμεση, μέσο, αβάντζα: *Είχε ~ και μπήκε στη Σχολή.* **3.** (θέατρ.) σύνολο γνωρισμάτων ρόλου ή παράστασης που σκοπεύουν στο να προσελκύσουν το κοινό με εξωτερικά, συνήθ. φανταχτερά μέσα.
[παλ. ιταλ. *avant(are)* ή βεν. *vant(arse)* `καυχίμαι' -α (αναδρ. σχημ.)]

αντρέ [andré] το, indecl

- entrance room, foyer, hall (syn αντρές, είσοδος, χολ):
 - ο κρέμασε το καπέλο του στο ~ |
 - ο βγήκε στο ~ και κατέβηκε τη σκάλα |
 - ο χτύπησε τη γυάλινη πόρτα του ~
[fr Fr *entrée* 'entrance room']

αγλάισμα το [aɣlaízma]: (λόγ.) αυτό που κοσμεί, που λαμπρύνει κτ.
[λόγ. < αρχ. ἀγλαΐσμα]

γκέτο το [géto] (άκλ.) : **1.** συνοικία στην οποία ήταν υποχρεωμένοι να ζουν οι Εβραίοι: *Το ~ της Βαρσοβίας.* **2.** υποβαθμισμένη περιοχή, όπου μια μειονότητα ανθρώπων ζει απομονωμένη από τον υπόλοιπο πληθυσμό: *Τα ~ των μαύρων στις μεγάλες αμερικανικές πόλεις.* **3.** (μτφ.) κατάσταση απομόνωσης: *Ένα κράτος που προσπαθεί να βγει από το οικονομικό ~.*
[λόγ. < γερμ. ή αγγλ. ghetto < βεν. gheto (ιταλ. ghetto)]

μαυλίζω [mavlizo] **-ομαι:** (λαϊκότρ.) παρακινώ ένα ζώο με λόγια και κινήσεις να έλθει κοντά μου.
[ελνστ. μαυλίζω `μαστροπεύω']

μούσκιο το [músko]: κυρίως στην έκφραση *βάζω κτ. στο ~*, το βάζω μέσα σε νερό για να μουσκέψει, να μουλιάσει.
[μουσκ(εύω) -ιο (αναδρ. σχημ.)]

αφιόνι το [afxóni]: **α.**(λαϊκότρ.) η ναρκωτική ουσία όπιο και το φυτό από το οποίο παράγεται: *Παίρνω / πίνω ~. Ποτίζω κτ. (με) ~, αφιονίζω. Του 'βαλαν ~ στο κρασί κι αποκοιμήθηκε.* **β.** (μτφ.) ό,τι επιφέρει πνευματική νάρκωση ή φανατισμό: *Άβουλη θέληση, ποτισμένη με ~.*
[μσν. αφιόνι(ον) αντδ. < τουρκ. afyon -ι(ον) < περσ. < ελνστ. ὄπιον (υποκορ. του αρχ. ὀπός)]

κυκεώνας ο [kikeónas]: πλήθος από ανοργάνωτα στοιχεία, τα οποία είναι πολύ δύσκολο να οργανωθούν σε ένα σύνολο: *Παράδερνε σε έναν κυκεώνα σκέψεων.* || κατάσταση πολύ περίπλοκη και μπερδεμένη: *Μπλέξαμε στον κυκεώνα της γραφειοκρατίας.*
[λόγ. < ελνστ. κυκεών, αιτ. -ῶνα `ανακάτεμα', αρχ. σημ.: `ζωμός από διάφορα δημητριακά']

μηνίγγι το [miníngi] & **μηλίγγι** το [milíngi]: **1.** το τμήμα του ανθρώπινου προσώπου που βρίσκεται ανάμεσα στο μάτι και στο άνω τμήμα του αυτιού· κρόταφος: *Αριστερό / δεξί ~.* **2.** μήνιγγα.
[ελνστ. μηνίγγιον (υποκορ. του αρχ. μῆνιγξ = μήνιγγα)· μσν. μηλίγγι < *μηνίγγι με αφομ. [m-n > m-l]]

κλέος το [kléos]: (λόγ.) η δόξα: *Τα κλέη των προγόνων μας.*
[λόγ. < αρχ. κλέος]

ανακούρκουδα [anakúrkuda] & **ανακούκουρδα** [anakúkurda] επίρρ. : (οικ.) με λυγισμένα γόνατα και με το σώμα να στηρίζεται στα δάχτυλα των ποδιών: *Κάθισε ~.*
[ίσως < ανα- ελνστ. κλωκυδά < αρχ. ὀκλαδόν]

στεγανός -ή -ό [steganós]: **1.** (για στερεό σώμα) που δεν μπορούν να τον διαπεράσουν υγρά, ιδίως το νερό, ή και αέρια: *Το ταβάνι έχει υγρασία, γιατί η ταράτσα δεν είναι εντελώς στεγανή. ~ τοίχος. Στεγανή στολή δύτη / επένδυση σήραγγας / ηλεκτρική εγκατάσταση.* || (ως ουσ.) τα στεγανά, μέρη του πλοίου που είναι έτσι κατασκευασμένα, ώστε το νερό να μην περνά από το ένα στο άλλο. **2.** (μτφ.) που

χωρίζει απόλυτα δυο τμήματα ιδίως ορισμένης ανθρώπινης δραστηριότητας: *Να μη βάζουμε στεγανά όρια ανάμεσα στην επιστήμη και στη ζωή.* || (ως ουσ.) τα στεγανά, για τμήμα οργανισμού, υπηρεσίας κτλ. τις δραστηριότητες του οποίου λίγοι άνθρωποι έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν ή να γνωρίζουν: *Όχι στα στεγανά του κρατικού μηχανισμού / των ενόπλων δυνάμεων. Τα πάντα αποφασίζονται στα στεγανά των ηγετικών κλιμακίων.* **στεγανά** ΕΠΙΡΡ.

[λόγ. < αρχ. στεγανός]

επιτετραμμένος -η -ο [epitetrámenos]: **1.**(ως ουσ.) ο *επιτετραμμένος*, χαρακτηρισμός διπλωματικού εκπροσώπου μιας χώρας σε άλλη: *Προσωρινός ~*, που αντικαθιστά τον πρεσβευτή, όταν απουσιάζει. *Μόνιμος ~*, όταν οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών δεν απαιτούν εκπρόσωπο ανώτερου βαθμού λ.χ. πρεσβευτή. **2.** (λόγ.) (για πρόσ.) επιφορτισμένος.

[λόγ. επίθ. < αρχ. οί επιτετραμμένοι (ουσιαστικοπ. πληθ. μππ. του *ἐπιτρέπω*) `αυτοί που τους έχει ανατεθεί μια υπόθεση, που έχουν επιφορτιστεί` σημδ. γαλλ. chargé, chargé d'affaires]

βασκανία η [vaskanía]: (λόγ.) η βλαπτική επίδραση που ασκεί, σύμφωνα με ορισμένη πρόληψη, το θαυμαστικό ή ζηλόφθονο βλέμμα ανθρώπων με ειδική προδιάθεση, επάνω σε έμψυχα ή άψυχα· μάτιασμα.

[λόγ. < αρχ. βασκανία]

βλοσυρός -ή -ό [vlosirós]: που έχει βλέμμα, πρόσωπο αυστηρό, αγριωπό, τέτοιο που προκαλεί φόβο: *Τον κοίταζε με βλέμμα βλοσυρό. Τον είδα έτσι βλοσυρό και άγριο και τρόμαξα.* **βλοσυρά** ΕΠΙΡΡ: *Με κοίταζε τόσο ~, που πάγωσα απ' το φόβο.*

[λόγ. < αρχ. βλοσυρός]

κολιγιά η [kolijá]: (λαϊκότρ.) συνεταιρική σχέση ή επιχείρηση. (έκφρ.) *δεν κάνουμε ~, δεν ταιριάζουμε.*

[κολίγ(ας) (στη σημ.: `συνέταιρος`) -ιά]

θέσφατο το [thésfato]: **1.** (πληθ., στην αρχαιότητα) θείες εντολές, χρησιμοί. **2.** γνώμη, απόφαση που πρέπει να γίνει σεβαστή σαν να προέρχεται από το Θεό: *Ό,τι έλεγε ο δάσκαλος / ο πατέρας ήταν για μας ~.*

[λόγ. εν. < αρχ. πληθ. τά θέσφατα]

ανυστερόβουλα [anisterónvula]

- without an ulterior motive or self-interest (ant υστερόβουλα):
 - σκέπτεται ελεύθερα και ~ |
 - δόθηκε στη δράση ~ |
 - ο Ιονέσκο στα έργα του προσφέρεται ορμητικά κι ~ και εξομολογείται όπως στον ψυχαναλυτή του (Terzakis) |
 - ένα καλλιτέχνημα προσφέρεται ~ και ανεπικύρωτα στην κοινή ευαρέστηση (Panagiotop)

αγκουσεμένος, -η, -ο [ahguseménos]

- distressed:
 - γίνονταν... πεισματωμένος ο αγώνας κι ανάπνεα... τη... βαθιά αγκουσεμένη ανάσα του αντίμαχου (Kazantz) |
 - στο στήθος... η καρδιά της πηδούσε αγκουσεμένη (Prevelakis) |
 - ένας λαχανιαστός, ~ ψίθυρος (Terzakis) |
 - πήδηξε αγκουσεμένη στο παραθύρι (Vlami)

νύξη η [níksi]: **I.**(λόγ.) νυγμός. **II.** (μτφ.) αναφορά σε κτ. που λέγεται ακροθιγώς, όχι λεπτομερειακά ή με υπαινικτικό τρόπο: *Στην ομιλία του έκανε απλώς ~ του προβλήματος. Δεν έκανε ούτε ~ για τα δανεικά.*
[λόγ. < ελνστ. νύζις `νυγμός' (-σις > -ση)]

φιοριτούρα η [fxoritúra]: **1.** (συνήθ. πληθ.) τρόπος έκφρασης αλλά και συμπεριφοράς υπερβολικά περίτεχνος, στολισμένος, εξεζητημένος: *Γράφει / μιλάει με πολλές φιοριτούρες αλλά χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Άσε τις φιοριτούρες και μίλα απλά.* **2.** (μουσ.) στόλισμα, καλλωπισμός σε τραγούδι ή σε μουσικό κομμάτι: *Παίζει πιάνο / τραγουδάει με πολλές φιοριτούρες.*
[ιταλ. fioritura]

αγυρτεία η [ajirtía]: η ιδιότητα και ιδίως η συμπεριφορά του αγύρτη· (πρβ. *απατεωνία*): *Πνευματική / πολιτική ~.* || (συνήθ. πληθ.) η σχετική πράξη: *Ο Μεσαίωνα, μια εποχή γεμάτη αγυρτείες.*
[λόγ. < ελνστ. άγυρτεία]

αγυρτεία [ayirtía] η,

- charlatanism, imposture, quackery, humbuggery, mountebankery (syn απάτη, τσαρλατανιά):
 - όλα ήταν εγκληματικές αγυρτείες |
 - (μεγάλη) επίδοση είχαν στους χρόνους εκείνους οι αγυρτείες των αστρολόγων και των μάγων (Tatakis) |
 - (οι άλλοι) μας διευκολύνουν στις αυταπάτες και τις αγυρτείες μας (Christidis) |
 - μισώ κάθε ~ σαν την αμαρτία, αλλά περισσότερο την πολιτική ~ (Vrettakos) |
 - τον ενοχλούσε αρκετά κάποιος αέρας πνευματικής και πρακτικής αγυρτείας (Theotokas) |
 - poem... χτύπα ως δοκιμή | την ~ μονάχη (Markoras) |
 - με αγυρτείες εγώ θα σε τυλίξω (Stavrou Ar)

ρεκλάμα η [rekláma]: **α.**(παρωχ.) διαφήμιση (για διαφημιστικό ταμπλό, επιγραφή κτλ.): *Οι φωτεινές ρεκλάμες.* **β.** (συνήθ. ειρ.) (έκφρ.) *κάνω ~ σε κπ.: α. τον διαφημίζω σε άλλους. β. διαφημίζω τον εαυτό μου σε κπ.: ~ μάς κάνεις τώρα;*, μας διαφημίζεις σε άλλους ή διαφημίζεις τον εαυτό σου σ' εμάς;
[γαλλ. réclame(e) -α]

γκεσέμι το [gesémi]: (λαϊκότρ.) κριάρι ή τράγος που οδηγεί το κοπάδι.
[τουρκ. kösem -ι με τροπή του αρχικού [k > g] αναλ. προς αρσ. και θηλ. με παρόμοια εναλλ.: *καμήλα - γκαμήλα*]

στόμφος ο [stómfos]: επιτηδευμένος τρόπος στην εκφορά του λόγου, που με τις δραματικές αυξομειώσεις της φωνής δίνει έναν τόνο σπουδαίο τητας, μεγαλοπρέπειας ή και αλαζονείας: *Ανακοίνωσε με πολύ στόμφο τις αποφάσεις του. Διάβασε το κείμενο με χαμηλή και ήρεμη φωνή, χωρίς στόμφο. Το παλαιό θέατρο βασιζόταν στο στόμφο της απαγγελίας.* || επιτηδευμένο, πομπώδες ύφος σε γραπτό λόγο.
[λόγ. < ελνστ. στόμφος]

λεφούσι το [lefúsi]: **1.** (ιστ.) πολύς και συνήθ. άτακτος στρατός· στίφος: *Μετρημένοι ήταν αυτοί που θ' αντιμετώπιζαν το τούρκικο ~.* **2.** (οικ.) **α.** άτακτο και βουερό πλήθος ανθρώπων: *Ένα ~ ξεχύθηκε στους δρόμους.* **β.** μεγάλος αριθμός από κτ.: *Ένα ~ μύγες πετούσαν πάνω από το ψοφίμι.* || (ως επίρρ.): ~ *κατέβαινε ο κόσμος προς τη θάλασσα. ~ έρχονταν τα κουνούπια από το έλος.*

έμμηνα τα [émína]: (παρωχ.) η περίοδος της έμμηνης ρύσης, της εμμηνόρροιας των γυναικών.
[λόγ. < ελνστ. έμμηνα τά]

σκαμπρόζικος -η -ο [skabrózikos]: που με σαφή υπονοούμενα, αλλά με τρόπο χαριτωμένο, λέει ή παρουσιάζει πράγματα που σοκάρουν την τρέχουσα ηθική: *Σκαμπρόζικη ιστορία. Σκαμπρόζικο αστείο.*
[σκαμπρό ζ(ος) -ικος]

νιτερέσο το [niterésó] & **ιντερέσο** το [interésó]: (λαϊκότρ.) συμφέρον: *Θα κοιτάζω το ~ μου. Μην ανακατώνεσαι σε ξένα νιτερέσα, υποθέσεις.*
[ιντ-: παλ. ιταλ. interesso· νιτ-: αντιμετάθ. [in > ni] για διάσπ. του συμφ. συμπλ.]

χαμέρπεια η [xamérpia]: (λόγ.) η ιδιότητα του χαμερπούς.
[λόγ. *χαμερπ(ής) -εια*]

χαμερπής -ής -ές [xamerpís]: (λόγ.) που βρίσκεται σε πολύ χαμηλό ηθικό επίπεδο· πρόστυχος, τιποτένιος: ~ *άνθρωπος / συκοφάντης / χαρακτήρας.*
[λόγ. < ελνστ. *χαμερπής* `που σέρνεται στο χώμα' (κυριολ.) σημδ. γαλλ. rampant]

πελιδνός -ή -ό [pelidnós]: (λόγ.) (κυρ. για το χρώμα του προσώπου) ωχρός και μελανός: *Πελιδνό πρόσωπο. Έγινε ~ από φόβο / από θυμό / από οργή.*
[λόγ. < αρχ. *πελιδνός*]

προλεταριάτο το [proletariáto]: η κοινωνική τάξη των μισθωτών εργατών, που δεν έχουν δικά τους μέσα παραγωγής και που το εισόδημά τους προέρχεται αποκλειστικά από την πώληση της εργατικής τους δύναμης, η εργατική τάξη: *Το αγροτικό / το βιομηχανικό / το ελληνικό / το διεθνές / το παγκόσμιο ~. Δικτατορία* του*

προλεταριάτου. Επιστημονικό / πνευματικό ~, άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι επιστήμονες. Λούμπεν* ~.

[λόγ. < ιταλ. proletariato < γαλλ. prolétariat]

παρεμφερής -ής -ές [paremferís]: που μοιάζει λίγο πολύ με κπ. άλλο, παρόμοιος, παραπλήσιος: *Παρεμφερείς απόψεις / αντιλήψεις. Παρεμφερή επιχειρήματα.*

[λόγ. < αρχ. παρεμφερής]

μπεχλιβάνης ο [bexlivánis] & **πεχλιβάνης ο** [pexlivánis]: (λαϊκότρ.) **1.** αυτός που σε δημόσιες, συνήθ. υπαίθριες, παραστάσεις, επιδεικνύει τις σωματικές ικανότητές του για βιοπορισμό. **2.** για άνθρωπο δυνατό ή παλικάρα.

[τουρκ. rehlivan (από τα περσ.) -ης & ηχηροπ. του αρχικού [p > b] από συμπροφ. με το άρθρο στην αιτ. [ton-p > tomb > tom-b])]

μνεία η [mniá]: αναφορά σε κτ. ή σε κπ.: *Κάνω ~, αναφέρω. Το γεγονός πέρασε απαρατήρητο· καμία ~ του δεν έγινε στις εφημερίδες.* (έκφρ.) *εύφημη** / *εύφημος* ~.

[λόγ. < αρχ. μνεία]

συνοφρύωση η [sinofríosi]: η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του συνοφρυώνομαι.

[λόγ. συνοφρυω- (δες συνοφρυώνομαι) -σις > -ση]

(Πηγή: Πύλη της Ελληνικής Γλώσσας)

ΙΑΕΕΣ ΠΟΥ ΕΚΑΝΑΝ ΕΝΤΥΠΩΣΗ

Ο Άρης δεν είχε την τύχη να γκρεμίσει τον κόσμο του, καθώς τον έχτισαν άλλοι γι' αυτόν χωρίς αυτόν. Το δικαίωμα, όμως, να τον γκρεμίσει το διεκδίκησε μόνος του.

«Ουδέν κακόν αμιγές καλού». Μέσα από τις δυσκολίες της ζωής ωφελήθηκε, γιατί η συγγραφή της οικογενειακής ιστορίας τού έδωσε τη δυνατότητα και την ευκαιρία να βαδίσει σε νέα μονοπάτια και να ανοίξει πόρτες σε μια καινούργια ζωή.

Γνώρισε την οικογένεια της μητέρας του μέσα από τη συγγραφή της ιστορίας της, ενώ δεν είχε την ευκαιρία να τη ζήσει από κοντά.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ – ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Αναφέρεται στη δεκαετία 1955-1965.

Ο ήρωας γεννήθηκε μέσα στον πόλεμο του 1940.

Ασχολείται με κύκλους αντιπροσωπευτικούς της Δεξιάς και της Αριστεράς, των μικροαστών και των μικρομεσαίων, των «λούμπεν» και της «υψηλής κοινωνίας», των εργαζόμενων και των εμπόρων και των «κουλτουριάρηδων».

Ταξικοί κόσμοι συνυπάρχουν και γυρίζουν γύρω από τον ήρωα του βιβλίου.

Οι διαμάχες Αριστεράς και Δεξιάς αποτυπώνονται μέσα από την οικογένεια.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Θα πρότεινα και σε άλλους να το διαβάσουν, γιατί:

Στο έργο «Κατεδαφιζόμεθα» υπάρχουν παραλληλισμοί με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Ο Άρης είναι ένας νέος που ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον. Θέλει να κατεδαφιστεί το σπίτι, για να ωφεληθεί οικονομικά.

Ως νέος επιθυμεί εύκολες και γρήγορες λύσεις. Λύσεις πρακτικές, που θα του εξασφαλίσουν την επιβίωση.

Δεν έχει δεσμούς με το παρελθόν και δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό.

Έχει όνειρα, φιλοδοξίες και πνευματικές ανησυχίες.

Το έργο αυτό της Διδώς Σωτηρίου κινείται στο πλαίσιο του ρεαλισμού, με έντονα αυτοβιογραφικά στοιχεία.

Πλησιάζει και εξετάζει τα θέματά της από ιστορική σκοπιά. Αποδίδει το σφυγμό της περιόδου της μετεμφυλιακής Ελλάδας, όπου οι μνήμες της Κατοχής και της δημόσιας έριδας είναι ακόμη νωπές.

Ο Άρης είναι δύσπιστος σε ιδεολογίες. Κυνηγάει τα όνειρά του και αμφισβητεί τις θεωρίες. Μέσα από την αλληγογραφία με τον άγνωστο φυλακισμένο θείο του και τη δική του προσπάθεια να γράψει, ζωντανεύει στα μάτια μας μια ολόκληρη εποχή με ανθρώπινους τύπους, όπως: εθνικόφρονες, αριστερούς, τύπους του περιθωρίου.

Ο Χρήστος Παπαδημητρίου (κοινωνιολόγος) πιστεύει πως η ιστορία αυτή, από κοινωνική άποψη και ανθρώπινη, επαναλαμβάνεται και στις μέρες μας. Κάποιες τέτοιες καταστάσεις βιώνουν αρκετοί Έλληνες, άνεργοι, στα πρόθυρα της φτώχειας, της χρεοκοπίας και της κατάθλιψης. Και σήμερα ο κάθε νέος ψάχνει το στίγμα της εποχής του.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΠΟΥ ΕΠΙΘΥΜΩ

Το τέλος που θα πρότεινα δεν απέχει πολύ από αυτό που, ήδη, υπάρχει.

Θα ήθελα, μέσα απ' όλες τις δυσκολίες του, ο Άρης να χαράξει νέο δρόμο στη ζωή του. Βλέπει μπροστά, ανοίγει πόρτες και ευκαιρίες στηριζόμενος αποκλειστικά στις δυνάμεις του. Το σίτι πρέπει να κατεδαφιστεί, γιατί εξυπηρετεί το συμβολισμό που θα 'θελα να δώσω, γκρέμισμα του παλιού, του πονεμένου, των κακών αναμνήσεων. Πρέπει να κατεδαφιστεί για να σηματοδοτήσει την αρχή, το νέο, το ελπιδοφόρο μέλλον.

Δε θα 'θελα, όμως, βίαιο τέλος. Η κατεδάφιση θα 'πρεπε να γίνει χωρίς θύματα, μέσα από διάλογο και επιχειρήματα, για να δοθεί σ' όλα τα πρόσωπα του έργου η ευκαιρία να διορθώσουν τα λάθη τους.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τόπος Γέννησης: Αϊδίι Μικράς Ασίας

Έτος Γέννησης: 1909 - **Έτος Θανάτου:** 2004

Λογοτεχνικές Κατηγορίες: Πεζογραφία, Θέατρο - Σενάριο, Δοκίμιο
ΔΙΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Γονείς της ήταν ο Ευάγγελος Παππάς και η Μαριάνθη Παπαδοπούλου.

Το 1919 εγκαταστάθηκε με την οικογένειά της στη Σμύρνη και μετά τη μικρασιατική καταστροφή (1922) κατέφυγαν στην Αθήνα.

Στην Αθήνα ολοκλήρωσε τις γυμνασιακές σπουδές της με δασκάλους μεταξύ άλλων τους λογοτέχνες Κώστα Παρορίτη και Σοφία Μαυροειδή - Παπαδάκη. Στη συνέχεια σπούδασε Γαλλική Φιλολογία στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών και το 1937 παρακολούθησε για λίγους μήνες μαθήματα Γαλλικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης.

Το 1933 παντρεύτηκε τον φωτισμένο εκπαιδευτικό Πλάτωνα Σωτηρίου, ενώ από τις αρχές της δεκαετίας του '30 εντάχθηκε στο Αριστερό Κίνημα, του οποίου υπήρξε δραστήριο μέλος.

Από το 1936 στράφηκε επαγγελματικά προς τη δημοσιογραφία. Συνεργάστηκε με το περιοδικό «Γυναίκα» (ως αρχισυντάκτρια) και τις εφημερίδες «Νέος Κόσμος» και «Ριζοσπάστης» (αρχισυντάκτρια από το 1944), ενώ κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής συνεργάστηκε με τις Μέλω Αξιώτη, Έλλη Αλεξίου, Έλλη Παππά, Τιτίκα Δαμασκηνού, Ηλέκτρα Αποστόλου, Χρύσα Χατζηβασιλείου και άλλες Ελληνίδες της Αντίστασης.

Πήρε μέρος στο συνέδριο της Κοινωνίας των Εθνών στη Γενεύη το 1935, όπου γνωρίστηκε με τη σύντροφο του Λένιν Αλεξάνδρα Κολοντάι και στο ιδρυτικό συνέδριο της Δημοκρατικής Ομοσπονδίας Γυναικών το 1945 στο Παρίσι.

Στην Κατοχή, έλαβε ενεργό μέρος στην Εθνική Αντίσταση και στα μετεμφυλιακά χρόνια βρέθηκε στη δίνη των γεγονότων όταν η αδελφή της Έλλη Παππά, σύντροφος του Νίκου Μπελογιάννη, συνελήφθη και καταδικάστηκε σε θάνατο στην ιστορική δίκη του 1951. Δεν έφτασε, όμως, στο εκτελεστικό απόσπασμα, γιατί η κυβέρνηση Πλαστήρα δε θέλησε να εκτελέσει μητέρα βρέφους και τελικά απελευθερώθηκε το 1963.

Στη λογοτεχνία πρωτοεμφανίστηκε το 1959 με την έκδοση του μυθιστορήματος «Οι νεκροί περιμένουν», για να ακολουθήσουν τα «Ματωμένα χρώματα» (1962), «Η Εντολή» (1976) και το «Κατεδαφιζόμεθα» (1982). Έχει γράψει, επίσης, θεατρικά μονόπρακτα, μελέτες και βιβλία για εφήβους καθώς και ιστορικά δοκίμια, όπως: «Η Μικρασιατική καταστροφή και η στρατηγική του ιμπεριαλισμού στην Ανατολική Μεσόγειο» (1975) και «Τα πρώτα βήματα του Ψυχρού Πολέμου» (2009).

Το 2004 εκδόθηκε σειρά διηγημάτων της με τον τίτλο «Τυχαίο Συναπάντημα» και άλλες ιστορίες, ενώ έργα της μεταφράστηκαν σε πολλές ξένες γλώσσες.

Η Διδώ Σωτηρίου ανήκει στους Έλληνες πεζογράφους του μεσοπολέμου. Το έργο της κινείται στα πλαίσια του ρεαλισμού με έντονη την παρουσία του αυτοβιογραφικού στοιχείου και της συναισθηματικής συμμετοχής της συγγραφέως στις περιπέτειες των ηρώων της και αντλεί τη θεματολογία του από τη μικρασιατική καταστροφή, την περίοδο του εμφυλίου και την μετά τον εμφύλιο περίοδο της ελληνικής ιστορίας.

Έχει βραβευθεί με το βραβείο Ιπεκτί (1985), το Κρατικό Ειδικό Βραβείο Λογοτεχνίας (1989), το Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών για το σύνολο της προσφοράς της (1990) και τον Ταξιάρχη του Τάγματος του Φοίνικος (1995).

Εργογραφία:

(πρώτες αυτοτελείς εκδόσεις)

I. Πεζογραφία:

- «Οι νεκροί περιμένουν». Αθήνα, Κέδρος, 1959.
- «Ματωμένα χώματα». Αθήνα, Κέδρος, 1962.
- «Εντολή». Αθήνα, Κέδρος, 1976.
- «Κατεδαφίζομεθα». Αθήνα, Κέδρος, 1982.
- «Ηλέκτρα» (μυθιστορηματική βιογραφία της Ηλέκτρας Αποστόλου). Αθήνα, 1961.
- «Μέσα στις φλόγες». Αθήνα, Κέδρος, 1978.
- «Επισκέπτες». Αθήνα, Κέδρος, 1979.
- «Σύμπτωση». Αθήνα, Πυρσός, 1939.

II. Δοκίμιο:

- «Η μικρασιατική καταστροφή και η στρατηγική του ιμπεριαλισμού στην Ανατολική Μεσόγειο». Αθήνα, Κέδρος, 1975 (δοκίμιο).

III. Συγκεντρωτικές εκδόσεις:

- «Δύο θεατρικά κείμενα και ένας μονόλογος». Αθήνα, Κέδρος, 1995.
- «Θέατρο». Αθήνα, Κέδρος, 1995.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Τα ΕΛΤΑ τιμούν το έργο της Διδώς Σωτηρίου και την πνευματική της προσφορά, με την έκδοση αναμνηστικού γραμματόσημου.

Από συνέντευξη της Διδώς Σωτηρίου

Το εξώφυλλο του «Κατεδαφίζομεθα»

Το διαβατήριο με το οποίο η Διδώ Σωτηρίου ταξίδεψε στη Μόσχα για το Παγκόσμιο Συνέδριο Δημοκρατικών Γυναικών το 1963.

Το εξώφυλλο από τα «Ματωμένα Χώματα»

Τα πρώτα βήματα
του Ψυχρού Πολέμου

1945-1957

ΔΙΑΔΩ ΣΩΤΗΡΙΟΥ

ένα **απόδοτο χειρόγραφο**
για τη διεθνή πολιτική

Το εξώφυλλο από «Τα πρώτα βήματα του Ψυχρού Πολέμου»

Το εξώφυλλο από την «Ηλέκτρα»

ΔΙΑΔ ΣΦΤΗΡΙΟΥ

ΕΝΤΟΛΗ

ΚΕΡΑΟΣ

Το εξώφυλλο από την «Εντολή»